

KAMUDA BİR YAPILANMA DÖNÜŞÜMÜ OLARAK E-DEVLET VE E-YÖNETİŞİM İLİŞKİSİ ÜZERİNE

Kadir Caner DOĞAN¹ Fuat USTAKARA²

ÖZET

Dijital enformasyonun her alanda etkisini gösterdiği günümüzde, kamu yönetimi anlayışında da köklü değişimler belirmektedir. Köklü değişimlerin başında kamu yönetimlerinde bilgi teknolojileri kullanımının yaygınlaşması ve kamu yönetiminin yeniden yapılanması gelmektedir. Vatandaşlar ve işletmelerle etkileşimli olarak kamu yönetiminde her türlü faaliyetin elektronik ortam üzerine taşınması ile birlikte kamu alanında yönetsel hizmet ve uygulamaların birebir ve aracısız kullanılması mümkün hale gelmiştir. İnternet hizmetlerinin sosyal yaşamın önemli bir unsuru haline gelmesiyle devletin dijitalleşmesi ve kamu hizmetlerinin sunulmasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yeni kavramları getirmiştir: e-devlet, e-demokrasi, e-yönetişim gibi. Bu makalede e-devlet ve onun sosyo-ekonomik kesimlerce içselleştirilmiş modeli olan e-yönetişim modeli kavramsal düzeyde açıklanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Enformasyon, E-devlet, Bilgi Teknolojileri, Yönetişim, E-yönetişim.

Jel Kodu: D8, G3, L86.

ON THE RELATIONSHIP BETWEEN E-GOVERNMENT AND E-GOVERNANCE AS A CONSTRUCT CONVERSION IN THE PUBLIC SECTOR

ABSTRACT

Nowadays, digital information effects our lives, and the changeovers emerge in the public administration approach. Becoming widespread of the usage of information technologies in the public administration and restructuring the public administration are uppermost factors of the changeovers. It is possible to use the managerial services and the applications as the most efficacious and unmediated in the public administration, because of transferring the interactions between citizens, managements, and public officials about vertical business to electronic media. Internet services have been important elements of communal living, so new notions enter in the academic literature in the context of digitalizing the government and presenting public service: such as e-government, and e-democracy, and e-governance. The article explains e-government and the model of e-governance which is internalized by socio-economics sectors in a conceptual framework.

Keywords: Information, E-government, Information Technologies, Governance, E-governance.

Jel Code: D8, G3, L86.

¹ Arş. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, İ.İ.B.F., Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, kadicancerdogan@gumushane.edu.tr.

² Arş. Gör., Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, ustakara@gumushane.edu.tr.

1. GİRİŞ

Küreselleşme sürecinde, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki artan gelişmelerle bütünleşen dünyada yaşanan devrim, ülkelerin yönetim anlayışlarını, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarını dönüşüme uğratmaktadır. Bu çok yönlü değişim ile birlikte, çağdaş yönetim anlayışları çerçevesinde bilginin önemi artmıştır. Bilgiyi her an ulaşılabilir ve güncel kılabilecek bir sistem olarak elektronik yönetim anlayışının hayata geçmesi, mevcut bilgilerin yorumlanması, sistematize edilmesi bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (Kaypak, 2010: 257). Ayrıca, bilginin artan önemine bağlı olarak bilgi kullanımının ve bilgi paylaşımının küresel bir boyut kazandığı bir sürece girilmektedir.

Bilgi teknolojisi kullanımı, gelişmiş ülkelerden başlayıp tüm dünyaya yayılmıştır. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler ve bilgisayarların bilgi üretiminde ve kullanımında yaptıkları olumlu katkılar, enformatik devrimin kurucu unsuru olmuştur (Karakaş ve Yaralı, 2004: 548). Enformatik devrimin başat modeli ise e-devlet modeli olarak ortaya çıkmıştır. Devlet ve dolayısıyla kamu yönetimi faaliyetlerinin dijital ortamda yürütülmesi ile tanımlanan e-devlet modeli, kamu yönetiminin yeniden yapılanmasını ve vatandaş memnuniyetinin artırılmasını temel amaç olarak benimsemektedir. E-devlet ile birlikte internet tabanına dayalı ağ yapısı ile interaktif bir devlet ve kamu yönetimi yapılanması sağlanması amaçlanmaktadır.

Enformatik devrimle bağlantılı olan kavramlardan biri de yönetim anlayışıdır. Kamu yönetimi alanında esnek yapıya dayalı örgüt modellerinin kullanımını öneren ve işletme odaklı yönetim süreçlerinin kamu yönetiminde de uygulanmasını ifade eden yeni kamu yönetimi anlayışının ileri bir aşaması olan yönetim anlayışı, vatandaşın mümkün olan her alanda demokratik karar alma süreçlerine katılımını sağlayarak farklı aktörlerin rolüne gönderme yapan bir meşruiyet zemini kurmaktadır. Devlet, sivil toplum ve işletmeler veya kuruluşlar arasında çok boyutlu bir karar alma ve uygulama süreci ile ifade edilen yönetim modelinin elektronik ortamdaki temel aracı ise e-devlet yapılanması olmaktadır.

E-devlet bağlamında bilgi teknolojileri, örgütlerin kurumsal yapısını ve davranışsal ilişkilerini değiştirmekte ve yeni yönetim anlayışına dayanan, etkinlik, sorumluluk ve kalitenin sağlanması için katkılar sunmaktadır. Bilgisayar ve dolayısıyla internet, vatandaşların istek ve taleplerini göz önüne alarak kolay ve hızlı bilgiler sunmakta, işlemleri hızlandırmakta, kırtasiyeciliği azaltmakta, yönetsel katılımı artırmakta ve zamandan tasarruf sağlamaktadır (Sarıtaş, 2010: 72). Buna bağlı olarak, kamu yönetimi alanında vatandaş olarak bireylerin işini görme ve vatandaşı her alanda yönetsel düzene dahil etme faaliyeti hız kazanmaktadır. Bunun dolayımında, “vatandaş memnuniyeti” geribildirim olarak yansımaktadır.

Ele alınan makale, bilgi teknolojilerinin toplumsal yaşamı kolaylaştırmasına bağlı olarak ve bilgi teknolojilerinin devlet yapılanmasına tesir etmesinden yola çıkarak, e-devlet ekseninde yönetim kavramına odaklanmaktadır. Türkçe ve İngilizce akademik literatüründen katkılar sağlanarak e-yönetim olgusu açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda internet tabanlı ağ yönetimi olarak adlandırılan e-yönetimle ilgili olarak disiplinler arası bir yaklaşımla kamu yönetimi ile iletişim biliminin kesişmesi yoluna gidilmiştir.

2. YÖNETİŞİM

Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü (2011: 1304)’nde yabancı dillerde kelime bağlamında farklı yönetim karşılıkları bulunmaktadır. Bunlar bu sözlükte, aynı anlamı ihtiva eden bir kelimenin dile özgü biçimlenişi olarak kullanılmıştır. Nitekim bu sözlükte yönetimin yabancı dillerdeki karşılığı, İngilizcede *governance*, Fransızca *gouvernance*, Almancada *regierungsgewalt* olarak belirtilmiştir. Yönetim, Dictionary Reference (2012)’nda “devlet yönetimi veya işletmenin bir yöntemi ya da sistemi” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, TDK (2012)’da “resmi ve özel kuruluşlarda idari, ekonomik, politik otoritenin ortak kullanımı” olarak tanımlanmaktadır.

Yönetim terimindeki işteşlik, “yönetsel olan”ın kavramsal düzlemine bir “karşılıklık” olgusunu getirmektedir (Çamdereli, 2004: 8). Yönetim, özlü bir anlatımla “yönetme biçimi” ve “yönetme sanatı” olarak değerlendirilmektedir (Güz vd., 2002: 435). Yönetim, amaçların belirlenmesinde ve kuralların ortaya koyulmasında farklı aktörlerin bir araya gelmesini içerisinde barındıran sosyal bir modeldir (Börzel ve Risse, 2010: 114). Yönetim, özel kuruluşlarda olduğu gibi kamu kuruluşlarında da uygulanabilen çağdaş bir yöntem olarak görülebilir. Buna göre, sosyal bir model olan yönetim, yönetsel anlamda ortaklık kurma ve “bizlik” bilincine ulaşmayı hedefleyen bir kavram olarak öne çıkar.

Yönetim kavramını ilk olarak ortaya atan ve uygulamaya geçiren Dünya Bankası, 1989 tarihli “Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth” başlıklı raporunda yönetimi şu şekilde tanımlamıştır

(Kalfa ve Ataay, 2008: 232): “Ülke meselelerinin yönetiminde politik gücün kullanımı” (Doğan vd., 2012: 87). Burada devlet yönetimi, gelişmeyi önleyici bir kalkınma sorunu olarak görülmüş ve bu sorunun çözümü içinde farklı aktörlerin rolüne dayanan yönetim modelini önerilmiştir.

Yönetişim, daha net ve öngörülebilir nitelikteki formel alanla, sınırları belirsiz ve daha az öngörülebilir nitelikteki formel olmayan alanların etkileşimi olarak belirmektedir (Eliçin, 2011: 58) ve farklı aktörler arasında gücün dengelenmesine karşılık gelmektedir (Holsti, 1992: 32). Yönetişim, devletin tüm gücünün (tüm aktörlerin sürece katılımı) kullanımıyla ilişkilidir ve çıktılardan çok süreçlerle bağlantılı bir modeldir (Kapucu, 2010: 20). Yönetişim sözcüğü, kelime anlamı yönüyle geçmişte kullanılmış olan yönetim sözcüğünden türetilmekle birlikte, felsefesi yönüyle yönetenlerin tek başına merkezi düzeyde karar alması ve uygulaması üzerine politikalar geliştirilen geleneksel anlamından uzaklaşmıştır (Toprak, 2010: 74). Bu bağlamda yönetişim, çok merkezli karar alma yapısının katılımcı politikalarla desteklediği çoğulcu bir topluluk modelini kurmayı hedeflemektedir (Akyıldız, 2003: 448). Bu doğrultuda da, çoğulcu ve katılımcı bir model öngören katılımcı demokrasi ile bütünleşmektedir.

Yönetim kavramı karşısında gelişmeye başlayan yönetişim kavramı, yönetim kavramının ötesine geçerek özünde taşıdığı yöneten ve yönetilen ilişkileri arasındaki katı sınırın incelmeye başlaması bağlamında bir demokrasi ideali haline gelmektedir (Tekeli, 2013: 5). Katılımcı demokrasinin gelişmiş bir aşaması olarak da nitelendirilen yönetişim, “karşılıklı yönetim”, “etkileşim içinde yönetim” ve “birlikte yönetim” gibi ifadelerle açıklanmakta ve sivil toplumun gelişimine büyük katkıda bulunmaktadır (Şahin vd, 2004: 255). Nitekim katılımcı demokrasi, toplumdaki tüm paydaşların görüş ve önerilerini ortaya koymakta hür olduğu ve paydaşların toplumun yönlendirilmesini sağlayan siyasal, ekonomik, sosyal ve çevresel politikalara doğrudan katılımını sağlayan (Özyol, 2013), yetki ve sorumlulukların yerleşme anlayışı çerçevesinde devredildiği bir modeldir. Bu bağlamda, katılımcı süreçlere gönderme yapan katılımcı demokrasi ve yönetişim arasında büyük bir bağlantı olduğu görülmektedir.

Yönetişim ile klasik kamu yönetimi anlayışında geri planda kalan özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve yarı resmi kuruluşlar gibi çok kapsamlı ve farklı aktörler etkileşimli bir ilişki içerisinde kamu politikalarının kararlaştırılması ve sunulmasında devlete bir ortak paydaş olarak katılmaktadırlar (Balci, 2005: 5; Karaçor ve Oltulu, 2011: 409). Dolayısıyla yönetişim, devlet, sivil toplum ve özel kesim arasında işbirliği, eşgüdüm sağlayarak yönetsel ve politik karar alma yetkesini bu aktörler arasında dağıtmaktadır.

Yönetişimin amacı, toplumsal sorunlarla ve çağdaş toplumların karmaşıklığını, dinamiklerini ve çeşitliliğini oluşturan olgularla baş edebilmek olarak açıklanmaktadır (Bozkurt vd., 2008: 274). Bununla bağlantılı olarak, günümüz yaklaşımında, yalnızca hak talep eden yurttaşlık anlayışı yerine, ödev ve sorumlulukları göğüsleyen bir “aktif vatandaşlık” kavramı belirginleşmeye başlamıştır (Taner, 2012: 42) ve bu doğrultuda yönetime duyarlı bir yurttaş bilinciyle katkı sunma yaklaşımından söz edilebilir.

Avrupa Birliği’nin önemli bir organı olan Avrupa Komisyonu’nun oluşturduğu yönetişim konsepti, *Avrupa Yönetişimi Beyaz Kitabı* (White Paper on European Governance) adını taşıyan belgede beş ilkeyi ön plana çıkarır (Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007: 2-3; Çamdereli, 2004: 15-16): *açıklık, katılımcılık, hesap verebilirlik, etkililik ve tutarlılık*. Bu beş ilke içerisinde açıklık, birlik içerisinde tüm kurumların faaliyetlerini gerçekleştirirken daha açık bir şekilde çalışmasıdır. Açıklık ilkesi ile Birlik dâhilindeki her kurumun birbiriyle iletişim içerisinde olması ve kamuoyunun tüm yapılanlardan haberdar edilmesi amaçlanmaktadır. Katılımcılık ilkesi, AB bünyesinde kararlaştırılan ve öngörülen politikalara geniş bir aktörler yelpazesinin dâhil olmasını ifade etmektedir. Hesap verebilirlik ilkesi, yasama ve yürütme pozisyonunda bulunan organların ve bu organların aldıkları kararlar sonrasında eylemlerinin sonuçlarından sorumlu olması kastedilmektedir. Etkililik ilkesi, öngörülen politikaların amaçlanan ve hedeflenen zamanda ve doğru olarak gerçekleştirilmesini anlatmaktadır. Tutarlılık ilkesi de, politikaların ve bunların karşılanması için gerekli olan mali, ekonomik ve siyasi kararların uyumlu olması gerektiğini söylemektedir (Okçu, 2007: 303-304).

Yönetişimin pek çok alanda uygulandığı bilinmektedir. Birkaç örnek eşliğinde açıklamak betimleyici niteliğiyle yararlı görünmektedir. Örneğin, Thatcher döneminde yerel yönetimlerin daha az kaynakla işlerin yürütülmesi noktasında, sivil toplum örgütlerinin katılımıyla “kentsel yönetişim” uygulamalarına yer verildiği görülmektedir (Güz vd., 2002: 435).

Dünya gündemindeki bir başka örnekte, uluslararası bir yapılmaya sahip Avrupa Birliği yönetişimi, hiyerarşik bir yapıda olmayan, formel kurumlar kadar formel olmayan kurumlar tarafından da yönlendirilen, kamusal ve özel aktörlerden oluşan ağların karar verme ve sorun çözme süreçlerine katılımına imkan tanıyan bir yapıdadır (Eliçin, 2011: 58).

Diğer yandan küreselleşmenin hızlanması, daha iyi ve yararlı bir yönetim anlayışını üstün kılmaktadır. Nitekim ulus-devletlerarasındaki katı sınırların gevşemesi ve karşılıklı ilişkilerin gelişmesi ülkelerin siyasi, ekonomik ve mali politikalarına yön vermektedir (ILO, 2006: 77). Bu karşılıklı alışveriş içerisinde, günümüzde çok uluslu şirketlerin serbest piyasa ekonomisine yönelik olarak engel tanımadan avantaj sağladıkları ülkelerde yatırımlar gerçekleştirilmesi olanak dâhiline gelmiştir. Ayrıca ulusal sivil toplum kuruluşlarına ek olarak küresel veya uluslararası düzeyde faaliyette bulunarak kamuoyu oluşturmaya ve sivil yönetimi gerçekleştirmeye çalışan sivil toplum kuruluşları da bu alışveriş içerisinde gösterilebilmektedir. Dolayısıyla küreselleşmeyle beraber yönetim uluslararası bir görünüm kazanarak etkinliğini artırmakta ve ülke sınırlarının ötesine geçmektedir. Nitekim küresel yönetim bağlamında, devletler ve sivil toplum örgütleri arasında dayanışma tesis edilmesi önemli kazanımlar sağlayabilir. Böylece yönetimin boyutu genişletilebilir. Bu açıdan, bir örnek teşkil etme potansiyeliyle küresel ölçekte bir ideal olarak, Türkiye'deki sivil toplum örgütleri, "Medeniyetler İttifakı Projesi"³ kapsamında eşgüdüm sağlayarak dünya barışı için rol üstlenebilirler (Ustakara, 2009: 207) ve devlet-sivil toplum işbirliğinin önemini, Türkiye Cumhuriyeti devletine destek sağlamak suretiyle *küresel yönetim* boyutuna taşıyarak kanıtlayabilirler. Böyle bir yaklaşım, *sosyal girişimciliğin* ve *katılımcılığın* en iyi örneklerinden birini teşkil eder.

3. KAMUDA YAPILANMA DÖNÜŞÜMÜ: E-DEVLET

Geleneksel devlette iş süreçlerinin yürütülmesi sırasında vatandaş veya kurumlar, devlet kuruluşları ile devamlı surette yüz yüze görüşmektedirler. Geleneksel devlet anlayışında devlet, kendisiyle ilişkiye giren vatandaştan dilekçe yazmasını, form doldurmasını ve belge (evrak) hazırlamasını istemektedir. Dolayısıyla işlem ve eylemler dosyalar üzerinden yürütülmektedir. E-devlette ise bu ilişkiler biçim ve içerik değiştirilerek (Pamukoğlu ve Ocağ, 2007: 59) ağ tabanlı bir yapı üzerinden gerçekleştirilmektedir. Nitekim e-devlet, geleneksel devlete rakip olmayan ve onun açıklarını kapatmaya çalışan (Şahin ve Örselli, 2003: 346) bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle oluşmuş bir devlet modelidir. E-devletin geleneksel devletten en önemli farkı, işlevlerini hangi mekanizmalarla ve nasıl sağladığı ile ilgilidir (İnce, 2001, : 21). Bu bağlamda e-devlet, bilgi ve iletişim teknolojilerinden üst seviyede yararlanarak vatandaşlara sunulan hizmet arzında bir yenileşmeye dayanmaktadır. İnternet ve iletişim odaklı e-devlet sayesinde, kamu hizmetleri hızlı, verimli ve etkin olarak vatandaşlara sunulabilmektedir. Bunun sonucu olarak da, devletin ve dolayısıyla kamu yönetiminin kalite düzeyi artmaktadır. Tablo 1'de geleneksel devlet ve e-devlet arasındaki farklara değinilmektedir.

Tablo 1: Geleneksel Devlet-E-Devlet Karşılaştırması

Geleneksel Devlet	E-Devlet
Pasif Yurttaş	Aktif-Müşteri-Yurttaş
Kağıt Temelli İletişim	Elektronik İletişim
Dikey/Hiyerarşik Yapılanma	Yatay/Koordineli Ağ Yapılanması
Yönetimimi Veri Yüklemesi	Yurttaşın Veri Yüklemesi
Eleman Yanıtı	Otomatik Sesli Posta, Çağrı Merkezi vb.

³ Medeniyetler İttifakı, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ve İspanya Hükümet Başkanı José Luis Rodriguez Zapatero tarafından başlatılan bir BM projesidir. BM Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından 2005 yılında belirlenen ve yirmi kişiden oluşan Medeniyetler İttifakı Yüksek Düzeyli Grubu, Türkiye'den Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet Aydın ve İspanya'dan UNECO eski Genel Sekreteri Federico Mayor'un Eş-başkanlığında beş toplantı yapmış ve bu toplantılar sonrasında bir Rapor meydana getirilmiştir. Hazırlanan Rapor, Kasım 2006 İstanbul'da gerçekleştirilen son toplantıda BM Genel Sekreteri'ne sunulmuştur. Rapor, medeniyetler arasında anlaşmazlıkların ve çatışmaların önlenmesi, uzlaşma çabalarının desteklenmesi, barış, hoşgörü ve işbirliğinin geliştirilmesine dair bir dizi öneriyi kapsamaktadır (Medeniyetler İttifakı, 2013).

Eleman Yardımı	Kendi Kendine Yardım/Uzman Yardım
Eleman Temelli Denetim Mekanizması	Otomatik Veri Güncellemesiyle Denetim
Nakit Akışı/Çek	Elektronik Fon Transferi (EFT)
Tek Tip Hizmet	Kişiselleştirilmiş/Farklılaştırılmış Hizmet
Bölümlenmiş/Kesintili Hizmet	Bütünsel/Sürekli/Farklılaştırılmış Hizmet
Yüksek İşlem Maliyetleri	Düşük İşlem Maliyetleri
Verimsiz Büyüme	Verimlilik Yönetimi
Tek Yönlü İletişim	Etkileşim
Uyruk İlişkisi	Katılım İlişkisi
Kapalı Devlet	Açık Devlet

Kaynak: UÇKAN, Özgür, E-Devlet, E-Demokrasi ve Türkiye, Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması İçin Strateji ve Politikalar-I, Literatür Yayıncılık, İstanbul, 2003b, 47s.

Tablo 1’den de görüldüğü gibi geleneksel devlet ve e-devlet arasındaki farklara bakıldığında, e-devlette bilgi teknolojilerinin olanaklarından yararlanmanın temel amaç haline geldiği görülmektedir. Geleneksel devlette, kapalı, hiyerarşiye dayalı, yazçizciliğin hâkim olduğu resmi evraklar üzerinden hizmet görüldüğü anlaşılmaktadır. E-devlette ise hiyerarşinin yerini yatay koordineli ağ yapısının, kapalılığın yerini açıklığın, yaz çiziciliğin yerini elektronik kayıt tutmanın ve elektronik iletişimin aldığı görülmektedir.

Kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunulduğu devlet sistemi olan (Yanık, 2002: 155) e-devlet, kamu hizmetlerinin kararlaştırılması ve vatandaşlara sunulması sırasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin olanaklarından faydalanılması şeklinde tanımlanabilmektedir (Tataroğlu ve Coşkun, 2011: 166). E-devlet, internet ve diğer bilgi teknolojileri yardımıyla devletin sunmuş olduğu bilgilere erişimi sağlayan, elektronik oy verme ve elektronik vergilendirme sistemini olanaklı hale getiren, vatandaşların mümkün olan her alanda demokratik süreçlere katılımı için uygun ortamı yaratan dinamik karakterli bir sistemdir (Çelikkol, 2008: 23). Ayrıca e-devlet, vatandaşların “müşteri”, kamu yönetimi faaliyetlerinin de “hizmet” olarak algılandığı, performans yönetimi bağlamında en az maliyet, girdi ve emekle en kaliteli hizmetin üretilmesini hedefleyen bir verimlilik yönetimi sistemi olarak da tanımlanmaktadır (Uçkan, 2003b: 84). Böylece bir yandan devlet ekonomik yönden tasarruf sağlarken, öte yandan vatandaşlar ve vergi yükümlülüğü olan özel işletmeler zaman boyutu açısından avantaj elde etmektedirler. Bir yönetim organı olarak kamu kurumları ve hedef kitleler olarak vatandaşlar arasında “kazan-kazan” durumu söz konusu olmaktadır. Bu bağlamda hem devlet gerçekleştirmiş olduğu faaliyet ve eylemlerin şeffaflığının sağlanmasıyla vatandaş düzeyinde meşruiyetini artıracak hem de vatandaş hangi hizmetin ne kadar maliyetle ve süreyle sağlandığının öğrenilmesi ile devlete güvenle yaslanabilecektir. E-devlet ile birlikte vatandaşlar da devlet de kazançlı çıkacaktır.

E-devlet, merkezîyetçi yapıya dayanmayan bir yatay koordinasyon sunmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla, kamu yönetiminin tüm birimleri arasında bağlantı güçlenmektedir ve vatandaşlar bu bağlantıdan en yüksek düzeyde yararlanmaktadır (Uçkan, 2003b: 86). Bu sayede, bilgi teknolojileri ve internetin artan kullanımı ile yönetime geniş kesimlerin katılımını sağlayan demokratikleşme boyutu gelişim göstermektedir (Özcivelek, 2003: 5). Nitekim kamu yönetiminde meydana gelen yeniden yapılanma ve modernleşme çabalarını destekleyerek e-dönüşüm bağlamında temel bir araç olan bilgi ve

iletişim teknolojileri, devletin dijitalleşmesinde önemli bir konumda bulunmaktadır (Şahin, 2008: 53). Devletin elektronikleşmesinde, gerçek anlamda birer araç niteliğinde olan bilgi ve iletişim teknolojilerinin amacı, bilgi işleme kapasitesi artırılmış, anında karar alabilen ve ihtiyaçlara hızlı cevap verebilen bir devlet-yönetim yapısının meydana getirilmesidir (Henden ve Henden, 2005: 53). Bu bağlamda kamu yönetiminde, bilgi ve iletişim teknolojileriyle güçlendirilmiş modernleşme ve yeniden yapılanma çalışmalarının aracı olan e-devlet, kamu yönetimlerinin bilgi toplumuna entegrasyonunu sağlamada başat kavramlardan biri olmaktadır (Şahin, 2007: 162).

E-devlet, kamu yönetiminde etkinlik ve verimliliğin artırılması, çok boyutlu bütünleşmiş ağ yapısı ve enformasyona dayalı geliştirilmiş hizmet sunumu, özel sektör-sivil toplum-devlet etkileşiminin geliştirilmesi, devlet kademelerinde rüşvet ve yolsuzlukların ortadan kaldırılması, hesap verebilirliğin ve şeffaflığın artırılması, demokratik katılımının geliştirilmesi ve kamu hizmetlerinin oluşturulması ve sunulmasına ilişkin bilgilere ulaşım kolaylığı gibi faydalar sağlamaktadır (Kaypak, 2010: 260). Ayrıca, e-devlet ile temsili demokrasinin zayıf yönlerini ortadan kaldırmak amacı bağlamında katılımcı demokrasiyi elektronik ortama aktarmak, bu sayede daha şeffaf, katılımcı ve yönetime dayalı yönetsel anlayışı (e-demokrasi) kurumsal ve toplumsal yapıya dahil etmek amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Öner, 2004: 50). Bu açıklamalar eşliğinde, e-devlet için demokrasinin “şeffaflık” boyutuna gönderme yapılması olası görünmektedir.

Temsili demokrasi, vatandaşların milli egemenlik haklarının yerine getirilmesini veya kullanılmasını serbest oya dayalı seçimlerle seçtikleri politikacılara devretmelerini ifade eden bir demokrasi modelidir (Tunç, 2013). Bu politikacılar, vatandaş temsil etmektedirler ve vatandaş da ülke siyasetinin ve politikalarının belirlenmesinde bu görevini temsilcilerine vermiştir. Ancak, vatandaşın sadece seçimler aracılığıyla egemenlik yetkisinin kullanılmasına dâhil edilmesi ve kendisinin yerine seçilmiş temsilcilerin bu görevi yürütmesi yeterli görülmemektedir ve temsili demokrasi anlayışı ciddi biçimde eleştirilmektedir. Bu eleştirilerin hareket noktası ise vatandaşın pasif rolünden sıyrılarak sadece seçim dönemlerinde değil mümkün olan her durumda politika ve karar verme sürecine dâhil edilmesini öngörmektedir. Dolayısıyla e-devlet, bu noktada temsili demokrasinin zaaflarının düzeltilmesinde bir araç olarak kullanılabilir.

E-devlet ile kurumsal ve toplumsal düzene giren e-demokrasi, politikacıların ve kamu yöneticilerinin (temsilcilerin) gerçekleştirmiş oldukları faaliyetlerden dolayı vatandaşa hesap vermeye zorlandıkları ve bu bağlamda kurulan karşılıklı ilişkiler sonrasında temsilcilerin sorumluluklarını artıran bilgi ve iletişim teknolojilerinin ortaya çıkardığı bir demokrasi kavramıdır. E-demokrasi, politik süreçlere ilişkin olarak şeffaflığın artırılması ve bilgi açıklığının sağlanmasında etkili olmaktadır. Ayrıca e-demokrasi, vatandaşların eğitim sayesinde kültür seviyelerinin yükseltilmesinde yeni fırsatlar sunmaktadır ve e-demokrasinin vatandaşların demokratik katılımının sağlanmasında önemli payı vardır (Maraş, 2011: 131). E-demokrasi ile saydamlık ilkesine bağlı olarak vatandaşların devletin faaliyetlerinden 7/24 haberdar olması sağlanmakta ve vatandaşlar olan biteni yakından takip edebilmektedir. Yaptıklarından ve yapacaklarından sorumlu devletler ve hükümetlerin arasına vatandaşlar da katılarak politika oluşturma sürecinin paydaşları çöğalmaktadır. Bu şekilde e-devletin oluşmasında büyük paya sahip olan e-demokrasi, demokrasinin kalitesinin artırılmasında ve devletlerin demokratikleşmesinde büyük yere sahiptir. Ayrıca bu şekilde temsili demokrasinin eleştirilen yönleri düzeltilebilmektedir.

4. E-DEVLET VE E-YÖNETİŞİM

E-yönetişim kavramı, yönetişimin bilgi teknolojileri ve özellikle internetten büyük ölçüde yararlanılarak gerçekleştirilmesini ifade etmektedir (Saatçioğlu, 2010: 239; Palvia ve Sharma, 2007: 2). E-yönetişim ile internet ağı sayesinde paydaşlar arasında artan karşılıklı ilişkiler vurgulanmaktadır (Tejasvee vd., 2010: 299). Bu yönetişim ağı ile birlikte sivil toplum kuruluşları, yarı özerk kuruluşlar, işletmeler ve hatta yerel yönetimler devlet siyaseti ve yönetimi konusunda çevrim içi kamuoyu oluşturarak seslerini çok daha rahat ve devamlı surette duyurabilmektedir. Dolayısıyla politika ve karar süreçlerini etkileyerek, bu politika ve kararların biçimlendirilmesinde rol almaktadır. Bu şekilde devlet dışındaki aktörler, ülke yönetimi konusunda alınan politikaların belirlenmesine aktif biçimde müdahil olmaktadır. Bu bağlamda e-yönetişim, devlet dışındaki politika aktörlerinin internet tabanlı ağ üzerinden hızlı ve sürekli surette katılımını gerçekleştirerek, bu aktörleri kamu hizmetlerinin belirlenmesinde ve sunumunda edilgen durumdan çıkararak etken konuma getirmektedir.

E-yönetişim, kamu politikalarının oluşturulmasında ve sunulmasında, karşılaşılan tüm aşamaların etkinliğini ve kalitesini geliştirmek için bilgi teknolojilerini kullanan bilgisayara dayalı bir modeldir (Gordon, 2011: 5). E-yönetişim, kamu politikalarının şekillendirilmesi, müzakere edilmesi, uygulanması ve denetlenmesi

Bahar-2013

Yıl: 2 Sayı: 3

Spring-2013

Year: 2 Issue: 3

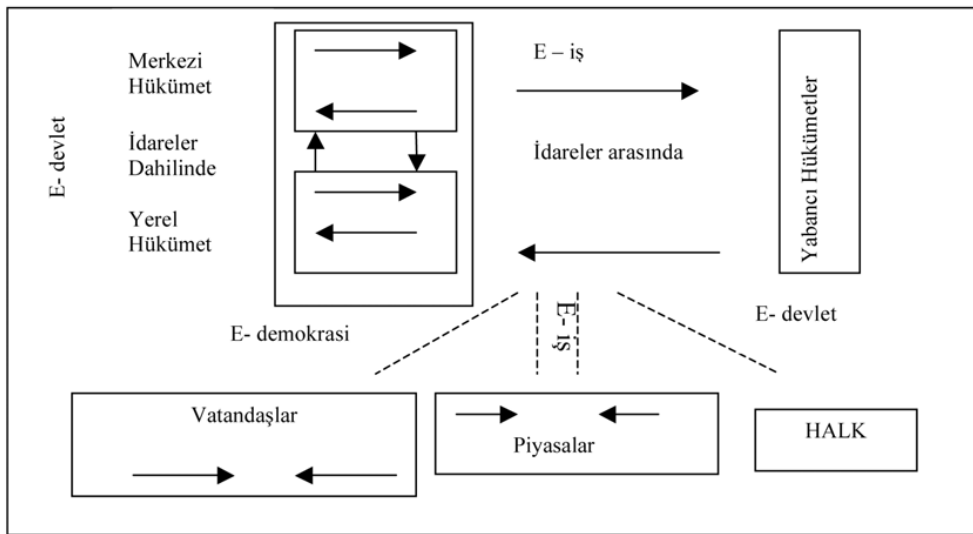
aşamalarında farklı yönetsel aktörlerin çevrimiçi ağ bağlantısı ile aktif katılımını konu edinmektedir. E-yönetişim, bilgi ve iletişim teknolojilerinden maksimum seviyede faydalanılması ile süreç ve yapıları uygulamaya çalışan yönetişimin bilgi çağı modelidir (Yıldırım, 2010: 40). Bu bağlamda e-yönetişim, yönetişimin elektronik boyutu olarak düşünülebilir.

E-yönetişim, vatandaşlar, hizmet alıcıları ve devletin diğer birimleri ile olan ilişkileri dönüştürmek için sahip olunan olanakları, vatandaşlara kamu hizmetlerini dağıtmak için bilgi ve iletişim teknolojileri, geniş alana yayılmış ağ tipi yapıları, mobil telefon gibi araçların kullanılması ile gerçekleştirmeye çalışmaktadır (Tejasvee vd., 2010: 298). Bu doğrultuda e-yönetişim, internet aracılığıyla kamu hizmetlerinin dağıtım aracı olarak vatandaşların ve hizmet alıcılarının memnuniyet düzeyiyle eş anlamı olacak biçimde kullanılmaktadır (Finger ve Pecoud, 2012: 6). Buradan yola çıkarak denilebilir ki, e-yönetişim kamu yönetiminde vatandaşlara, sivil toplum kuruluşlarına ve özel işletmelere yönelik işlerin yürütülmesi kapsamında bir hız kazanma fonksiyonu görmektedir. E-yönetişim, vatandaş memnuniyetini en üst düzeyde tutmaya çalışarak kamu hizmetlerinin ülkenin her bölgesi ve kesimi için tatminkâr olmasına uğraş vermektedir. Bunun için de bilgi ve iletişim teknolojilerinden ve diğer araçlardan mümkün olan en fazla faydayı elde etmeye çalışmaktadır.

E-devletin politikalarına dayanan e-yönetişim, ağlar arası iletişime dayanan bir ağ yönetiştir. Yatay bir koordinasyona dayalı ağ tipi örgütlenmeler içerisinde devlet yönetimine katılımı öngören, bunun için yerel bilgi ağlarını kullanan bir yönetişim modelidir (Demirel, 2010: 69). Bu doğrultuda, bilgi toplumu kavramı üzerine inşa edilen, bilişim ve enformasyon teknikleriyle güçlendirilerek elektronik uygulamalarla hız ve kapasitesi artırılan e-devlet yaklaşımı, e-yönetişim uygulamalarıyla toplumsal dinamikler tarafından içselleştirilmektedir. Böylece kendi içinde katılımcılık, saydamlık ve hesap verebilirliği sağlayan bir kamu yönetimi yaratılmak istenmektedir (Demirel, 2010: 66).

E-yönetişim, e-demokrasi ve e-devlet olmak üzere iki kavram üzerinde yükselmektedir. E-demokrasi, devlet (seçilen) ve vatandaş (seçen) arasındaki elektronik iletişimi anlatmaktadır. E-devlet ise kamu hizmetlerinin elektronik olarak sunulmasını ifade etmektedir (Dokuzuncu Kalkınma Planı, 2007: 10). E-yönetişimin içerisine özel kesim ile ilişkisini belirtmek bağlamında e-iş de koyulabilir. Bu durumda e-yönetişim, e-demokrasi, e-devlet ve e-iş gibi modellerle ilişkili bir bütün haline gelmektedir (Uçkan, 2003a: 3). Nitekim e-devlet, e-iş, e-demokrasi ile ilişkili olarak e-yönetişim modeli Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1: E-Yönetişim Modeli ve Sosyo-Ekonomik Ağ Yapısı

Kaynak: Saatçioğlu, Cem, Yerel Yönetimlerde Bilgi Sistemleri ve Teknolojileri: İstanbul Örneği, 8. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 28-31 Ekim 2010, İstanbul, 239s.; Finger, Matthias ve Gaëlle Pecoud, “From e-Government to e-Governance? Towards a model of e-Governance”, Electronic Journal of e-Government, 1(1), 2003, s.6.

Şekil 1'de de görüldüğü gibi e-yönetişim, e-devlet yapılanmasının toplumsal aktörler tarafından içselleştirilmiş modelidir. Bir başka ifadeyle e-yönetişim, toplum içerisinde devlet ve devlet dışındaki aktörlerin e-devlet ilke ve varsayımlarını benimseyerek, ağ üzerinden etkileşime geçmesini ifade etmektedir. Bu şekilde, e-devlet ilke ve politikalarını uygulayan aktörler, ağ üzerinden yönetişim mekanizmasını dijital bilgi tabanına uygun olarak dönüştürmektedir. Bu içselleştirilmiş yeni oluşum da e-yönetişim adını almaktadır.

Siyasi ve ekonomik aktörlerin birlikteliğini “katılımcılık”, “ortaklık”, “paydaşlık”, “eşitlik”, “verimlilik” ve “sürdürülebilirlik” gibi değerlerle ilişkilendiren (Uçkan, 2011: 21) yönetişim anlayışının elektronik boyutu olan e-yönetişimin temel dayanağı, toplumsal işbirliğine dayanmaktadır. E-yönetişim, internet tabanlı ağ aracılığıyla sosyo-ekonomik aktörlerin birbirleriyle olan ilişkileri ve bu aktörler arasındaki eşgüdümün artırılmasına yönelik hizmet değerlendirmeleri için modern iletişim ağlarını kullanarak bilgi akışkanlığını yaygınlaştırmakta ve tüm aktörlerin karar alma süreçlerine katılımını sağlayarak yönetim ve siyaseti, ulusal, uluslararası, yerel ve merkezi düzeyde kurulan bağlantılar sayesinde yapılandırmaktadır (Toprak, 2010: 76-77).

E-yönetişim, sadece devletin sahip olduğu internete dayalı bir web sitesi değildir (Erdal, 2004: 12). E-yönetişim, hem bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanmaktadır hem de devletin vatandaşlara hizmet sunumunda en iyi fonksiyonları ve süreçleri entegre etmektedir. Bu şekilde de bir iş kültürü ve zihniyeti yaratmaktadır (Veeranki, 2009: 280). Bir zihniyet dönüşümü olan e-yönetişim, yatay olarak yetki, kaynak, görev aktarımının yapıldığı, yerelleşme ve kurallardan arındırmanın hayata geçirildiği bir modeldir. Toplumla bütünleşmiş biçimde devleti, sivil toplumu ve özel sektörü de içeren, bilgi ve iletişim teknolojilerince desteklenmektedir (Demirel, 2010: 90). Dolayısıyla e-yönetişim ile internet eksenli ağ yapılanmasına dayalı, çok aktörlü ve dinamik bir denge içerisinde toplumun tüm aktörlerinin siyasa ve yönetim politikaları oluşturma sürecine katılımıyla kamu yönetiminde “*esneklik, hızlı karar alma, hesap verebilirlik, şeffaflık, bilgi edinme hakkı, siyasal katılım ve demokrasiye dayalı bilgi toplumu kültürü*” yaratılmaya çalışılmaktadır.

5. SONUÇ

Toplumsal yaşamda önemli dönüşümlere yol açan bilgi teknolojileri, kamu yönetimi alanında iletişim yönetimi bağlamında birçok açıdan yenilikler getirmiştir. Bilişim teknolojilerinin getirdiği yeniliklerden biri de, kamu yapılanmasında dev bir adım olan e-devlet açılımı olmaktadır. E-devlet yapılanması, vatandaşların kamu hizmetlerinden yararlanmasında geniş ölçekte kazanımlara neden olmuştur. Kamu yönetiminde meydana gelen bu dönüşüm, basit bir idari reform olarak görülmemiş, kamu yönetimi köklü bir biçimde yeniden yapılanmıştır.

E-devlet ile birlikte sunulan hizmetlerin vatandaş ve diğer kesimler tarafından izlenmesi elektronik ortama taşınmış ve iki yönlü bir meşruiyet zemini kurulmaya çalışılmıştır. Bir taraftan devlet sunduğu hizmetleri çevrimiçi bağlantı ile kamuoyunun bilgisine sunmuş, diğer taraftan da vatandaş ve diğer kesimler sunulan hizmetlerin takipçisi olmuştur. Bu şekilde devlet hizmetleri şeffaflaşmış ve şeffaflık anlayışına bağlı olarak yapılan hizmetlerin hesap verilebilirliği artmıştır. Bunun yanı sıra e-devlet faaliyetleri ile vatandaşların mümkün olan her alanda kamusal hizmet sunumundan haberdar olmaları ve sürece olumlu katkıları demokrasinin gelişmesi yönünde önemli adımlar olarak yansımıştır. Şeffaflaşma ve bilgi edinme hakkı, demokratik bir yönetimin en önemli kazanımlarından biri olarak görülmektedir. Bu kazanımın elektronik bir yapılanma ile hızlandırılması, vatandaşların yakınma ve şikâyetlerinin azalmasına neden olacaktır. Kendilerini oluşturulan politikalarda ortak ve mesul olarak görececek olan kişi ve kurumlar, yönetim ve siyasetin işleminde hoşgörülü davranacaktır.

E-devlet yapılanması, kırtasiyeciliği ortadan kaldırarak bürokratik engellerin aşılması, bireysel ve kurumsal işlemlerin hızlı yürütülmesi, şikâyet ve yakınma gibi sorunlarda geribildirim kısa sürede gerçekleştirilmesi, hizmette verimlilik sonucunda yurttaş olarak bireylerin memnuniyetinin sağlanması hususlarında oldukça yararlı olmuştur. Ayrıca e-devlet yapılanması, kamu alanında yönetişim olgusuna yeni bir boyut kazandırarak e-yönetişim kavramını da akademik literatüre kazandırmıştır. E-devlet, e-yönetişim için devlet yönetiminde şeffaflığa giden önemli bir yapılanma dönüşümü işlevini üstlenmiştir.

E-devletin gelişmiş bir ileri modeli olan e-yönetişim, kamu politikalarının kararlaştırılması ve sunulmasında toplumun tüm kesimlerini devlet yönetimi ve siyasetinde paydaş olarak gören yönetişim anlayışına bağlı olarak ortaya çıkmış ve yönetişimin elektronik boyutu olarak değer kazanmıştır. E-yönetişim, e-devletin çok

ötesine geçerek sadece kamu hizmetlerinin sunumundan çeşitli aktörleri haberdar etmekle kalmamış, bilakis söz konusu aktörleri kamu hizmetlerinin yürütücüsü ve sorumlusu konumuna sokmuştur. Bu şekilde kamu politikalarının aktörü olan kesimlerin, memnuniyet düzeyi artırılarak, vatandaş memnuniyeti ilkesi üst düzeye çıkarılmak istenmiştir.

İnteraktif ağ yapısına dayalı e-yönetişim ile e-devlet, e-demokrasi, e-iş ve e-diplomasi gibi boyutlar, etkileşimli olarak koordineli biçimde bir araya getirilmektedir. Devlet, vatandaş, özel kesim, uluslararası örgütler ve hükümetler çok boyutlu bu ağ sayesinde *hızlı, doğrudan ve sürekli* paylaşım içerisine girmektedir. Dolayısıyla yönetim anlayışının temel ilkeleri, bu model sayesinde daha da gelişerek yönetimden beklenen fayda azami düzeye erişmektedir. Yönetişimin temel ilkeleri olan şeffaflık, hesap verebilirlik, katılımcı demokrasi, sivil toplumun gelişimi gibi değerler e-yönetişim ile beraber çok daha etkili gerçekleştirilebilecektir.

Sonuç olarak e-yönetişim, e-devlet ve yönetişimin politikalarına dayanan, onların ilkelerinin takipçisi olan, internet teknolojisinin ürünü ve bilgi çağının ortaya çıkarmış olduğu *çok boyutlu, katılımcılık esasına dayalı, dinamik ve etkileşimli* bir yönetim modelidir. Ayrıca, bu modeller ve bu modellere dayalı olan ilkeler, ülkelerin demokrasi seviyelerinin yükseltilmesinde önemli katkılar sunabilmektedir. Bu modeller ve ilkeler sayesinde geri kalmış demokrasiye sahip olan ülkelerin demokrasi kalitesi de artırılabilir.

KAYNAKÇA

Akyıldız, Fulya (2004), “Bilgi Toplumu Yönetim Anlayışı”nın Gerçekleşebilmesi İçin Zorunlu Bir Hak: Bilgi Edinme Hakkı, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım 2004, Eskişehir, 445-455.

Balcı, Asım (2005), “Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar ve Kamu Hizmet Sunumuna Etkileri”, iç. Coşkun Can Aktan ve Ulvi Saran (Ed.), Kamu Yönetiminde ve Kamu Hizmetlerinde Kalite, Hizmet-İş Sendikası Yayınları, Dumat Ofset, İstanbul.

Bozkurt, Ömer; Turgay Ergun ve Seriyse Sezen (2008), Kamu Yönetimi Sözlüğü (Fransızca ve İngilizce Karşılıklarıyla), TODAİE, Ankara.

Börzel, Tanja A. ve Thomas Risse (2010), Governance without A State: Can It Work?, Regulation & Governance, 4, 113-134.

Çamdereli, Mete (2004), Yönetişim Ve Reklam İletişimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Çelikkol, Ömer (2008), Kamu Yönetiminde E-Devlet Yapılanması ve Türkiye İçin E-Devlet Model Önerisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

Demirel, Demokaan (2010), “Yönetişimde Yeni Boyut: E-Yönetişim”, Türk İdare Dergisi, 466, 65-94.

Dictionary Reference (2012), “word definition: governance”, <http://dictionary.reference.com/browse/governance?s=t>, (Erişim Tarihi: 31.10.2012).

Doğan, Kadir Caner; Hasan Mahmut Kalkışım ve İbrahim Karaaslan (2012), “Neo-liberal Dönüşüm Sürecinde Post-Bürokratik Yapılanma: Yönetişim Modeli”, iç. Yüksel KOÇAK ve Atıl Cem ÇİÇEK (Ed.), Kamu Yönetimi, Gazi Kitabevi, Ankara, 79-96.

Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2013; (2007), Kamuda İyi Yönetişim, DPT Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

Eliçin, Yeşeren (2011) “Avrupa Birliğinde Yönetişim”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10 (38), 44-60.

Erdal, Murat (2004), “Elektronik Devlet E-Türkiye ve Kurumsal Dönüşüm”, <http://pol.atilim.edu.tr/files/edevlet/E-Siyaset%20EDemokrasi%20EYonetisim.pdf>, (Erişim Tarihi: 12.11.2010).

Finger, Matthias ve Gaëlle Pecoud (2003), “From e-Government to e-Governance? Towards a model of e-Governance”, Electronic Journal of e-Government, 1(1), 1-10.

Gordon, Thomas F. (2012), “eGovernance and its Value for Public Administration”, <http://www.tfgordon.de/publications/gordon2004a.pdf>, (Erişim Tarihi: 10.09.2012).

Bahar-2013

Spring-2013

Yıl: 2 Sayı: 3

Year: 2 Issue: 3

Güz, Nükhet; Rengin Küçükerdoğan; Nilüfer Sari; Bülent Küçükerdoğan; Işıl Zeybek (2002), Etkili İletişim Terimleri, İnkılap Kitapevi, İstanbul.

Henden, H. Burçin Ve Rıfki Henden (2005), “Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumundaki Değişim ve e-Belediyecilik”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14(4), 48-66.

Holsti, K. J. (1992), “Governance without Government: Polyarchy in Nineteenth-Century European International Politics”, James N. Rosenau and Ernst-Otto Czempiel (Ed), iç. Governance without Government: Order and Change in World Politics, Cambridge Studies in International Relations: 20, Cambridge, 30-57.

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) (2006), Adil Bir Küreselleşme: Herkes İçin Fırsatlar Yaratılması, Uluslararası Çalışma Ofisi, Ankara.

İnce, Murat (2001), Elektronik Devlet: Kamu Hizmetlerinin Sunulmasında Yeni İmkanlar, DPT, Ankara.

Kalfa, Ceren ve Faruk Ataay (2008), “Yönetişim: Devlet-Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17(3), 229-240.

Kapucu, Naim (2010), Governance Reforms: Comparative Perspectives, Usak Publications, Ankara.

Karaçor, Süleyman ve Arif Oltulu (2011), “Demokrasi ve Yönetişim Boyutu İle Yeni Kamu Yönetimi Anlayışı, Selçuk Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi; 16(22), 403-418.

Karakaş, Bülent ve Aysun Yaralı (2004), Kamu Yönetiminden Bilgi Yönetimine, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım 2004, Eskişehir, 547-555.

Kaypak, Şafak (2010), E-Dönüşüm Sürecinde E-Devlet Yapılanması ve Antakya Belediyesine Yansıması, 8. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 28-31 Ekim 2010, İstanbul, 257-272.

Maraş, Gökçe (2011), Kamu Yönetimlerinde E-Devlet ve E-Demokrasi İlişkisi, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 37, 121-144.

Medeniyetler İttifakı, 21. Yüzyılın Barış Projesi, <http://www.medeniyetlerittifaki.org.tr/>, (Erişim Tarihi: 28.05.2013).

Okçu, Murat (2007), “Yönetişim Tartışmalarına Katkı: Avrupa Birliği İçin Yönetişim Ne Anlama Geliyor?”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 12(3), 299-312.

Özçivelek, Rukiye (2003), “Dünyada ve Türkiye’de Elektronik Devlet Tartışmaları: Kavram Üzerine Bir Sorgulama”, http://www.uzay.tubitak.gov.tr/tubitakUzay/yayinlar/ict_euasia_2003_bld_R_Ozçivelek.pdf, (Erişim Tarihi: 13.03.2011).

Özyol, Arzu (2013), “Sürdürülebilir Kalkınma ve Katılımcı Demokrasi”, <http://www.bpw-turkey.org/eklentiler/surdurulebilirkalkinmavekatilimcidemokrasi.doc>, (Erişim Tarihi: 27.05.2013).

Palvia, Shailendra C. Jain ve Sushil S. Sharma (2007), E-Government and E-Governance: Definitions/Domain Framework and Status around the World, Foundation of E-government, 5th International Conference on E-governance (ICEG), 28-30 December 2007, Hyderabad, 1-12.

Pamukoğlu, Kadri ve Mustafa Ocağ (2007), “Bilişim Teknolojilerinin Devletin Etkinliğindeki Rolü ve İnternet Üzerinden Satış Uygulaması”, Harita Dergisi, Sayı: 137, 54-71.

Saatçioğlu, Cem (2010), Yerel Yönetimlerde Bilgi Sistemleri ve Teknolojileri: İstanbul Örneği, 8. Uluslararası Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 28-31 Ekim 2010, İstanbul, 237-256.

Sarıtaş, İbrahim (2010), Bilgi Yönetimi ve E-Devlet Uygulaması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Şahin, Ali (2007), “Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları ve Konya Örneği”, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 29, 161-189.

Şahin, Ali (2008), Türk Kamu Yönetiminde Yapısal Dönüşüm ve E-Devlet, Çizgi Kitabevi, Konya.

Şahin, Ali ve Erhan Örselli (2003), “E-Devlet Anlayışı Sürecinde Türkiye”, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9, 343-356.

Bahar-2013

Yıl: 2 Sayı: 3

Spring-2013

Year: 2 Issue: 3

Şahin, Ali; Handan Temizel; Metehan Temizel (2004), Türkiye’de Demokrasiden E-Demokrasiye Geçiş Süreci ve Karşılaşılan Sorunlar, 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi, 25-26 Kasım 2004, Eskişehir, 253-262.

Taner, Ahmet (2012), “Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Arayışları ve Hesap Verme Sorumluluğuna Etkileri”, Sayıştay Dergisi. Sayı: 85, 27-50.

Tataroğlu, Muhittin ve Bayram Çoşkun (2011), “Bilgi İletişim Teknolojileri ve E-Devlet’in Etik Açından İrdelenmesi”, www.etikturkiye.com/etik/kyonetim/Tataroglu.pdf, (Erişim Tarihi: 16.02.2011).

TDK (Türk Dil Kurumu); (2012), Sözcük Arama: “yönetişim”, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.509219dcc80949.99892153, (Erişim Tarihi: 01.11.2012).

Tejasvee, Sanjay; S. S. Sarangdevot; Devendra Gahlot; Shruti Sandal (2010), “E-Governance and Effective Deliverance of Information and Services to Citizens Architecture”, International Journal of Computer Science and Information Technologies, 1(4), 298-302.

Tekeli, İlhan (2013), “Katılımcı Demokrasi, Sivil Ağlar ve Sivil Toplum Kuruluşları”, http://stk.bilgi.edu.tr/cd/01/doc/okuma_02-2.pdf, (Erişim Tarihi: 27.05.2013).

Toprak, Zerrin (2010), “E-Yönetişim & E-Demokrasi”, iç. M. Akif ÇUKURÇAYIR vd. (Ed.), Yönetişim, Çizgi Kitabevi, Konya, 73-106.

Tunç, Hasan (2013), “Demokrasi Türleri ve Müzakereci Demokrasi Kavramı”, <http://www.caginpolisi.com.tr/105/7-8-9-10-11-12.htm>, (Erişim Tarihi: 30.05.2013).

Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü: Sosyal Bilimler (2011), Türkiye Bilimler Akademisi, Ankara.

Uçkan, Özgür (2003a), “E-Devlet, E-Demokrasi ve E-Yönetişim Modeli: Bir İlkel Öncelik Olarak Bilgiye Erişim Özgürlüğü”, Aylık Strateji ve Analiz E-Dergisi, 5, 1-19.

Uçkan, Özgür (2003b), E-Devlet E-Demokrasi ve Türkiye, Kamu Yönetiminin Yeniden Yapılanması İçin Strateji ve Politikalar-I, Literatür Yayınları, İstanbul.

Uçkan, Özgür (2011), “Bilgi, Ekonomi ve Politika”, kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak06/u06-5.pdf, (Erişim Tarihi: 13.11.2011).

Ustakara, Fuat (2009), “Sivil Toplum Örgütlerinin Medeniyetler İttifakı Projesi Kapsamında Üstlenebilecekleri İletişimsel Roller”, VI. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi, Çanakkale, 199-210.

Veraanki, Maheswararao (2009), “Egovernance Is Good Governance: A Case of India”, eTransformation in Public Administration: From eGovernment to eGovernance, The Proceedings of International Conference on eGovernment Sharing Experiences, Turksel Kaya Benghir (Ed.), 8-9 December Antalya, TODAİE Presswork No: 53, 280-291.

Yanık, Murat (2002), “Elektronik Yönetişim”, Kafkas Üniversitesi Dergisi, 9, 151-158.

Yıldırım, Murat (2010), E-Devlet ve Yurttaş Odaklı Kamu Yönetimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yıldırım, Uğur ve Şerif Öner (2004), “Bilgi Toplumu Sürecinde Yerel Yönetimlerde Eğitim-Bilişim Teknolojisinden Yararlanma: Türkiye’de E-Devlet Uygulamaları”, The Turkish Online Journal of Educational Technology, 3(1), 49-60.